

Prof. dr hab. Izabela Malinowska
Wydział Nauk Politycznych
i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, dnia 20 kwietnia 2020 r.

Recenzja
dorobku naukowego, dydaktycznego, popularyzatorskiego i
organizacyjnego oraz współpracy międzynarodowej
dr Doroty Heidrich
w postępowaniu habilitacyjnym

Habilitantka ukończyła studia wyższe na Uniwersytecie Warszawskim na kierunku stosunki międzynarodowe w 2000 r. i obroniła pracę magisterską *Watykan wobec wybranych problemów i wydarzeń politycznych w świecie w latach 1922-2000* (promotor prof. dr hab. Grażyna Michałowska), uzyskała dyplom z wyróżnieniem. W styczniu 2007 r. ukończyła czterosemestralne Studia Podyplomowe w zakresie wiedzy o krajach rozwijających się, z wynikiem bardzo dobrym.

We wrześniu 2004 r. została doktorem nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce i uzyskała dyplom z wyróżnieniem w Instytucie Stosunków Międzynarodowych Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Rozprawa doktorska (*Międzynarodowa ochrona uchodźców wewnętrznych. Aspekty prawne i praktyka*), napisana została pod kierunkiem prof. dr hab. Grażyny Michałowskiej.

Zaowocowało to zatrudnieniem dr Doroty Heidrich na stanowisku asystenta, a następnie adiunkta w Instytucie Stosunków Międzynarodowych ówczesnego Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Prowadziła również zajęcia dydaktyczne i inne obowiązki w jednostkach dydaktycznych za granicą.

I. Ocena osiągnięcia naukowego

Tytuł osiągnięcia naukowego habilitantki to – *Sprawiedliwość okresu przejściowego w stosunkach międzynarodowych – geneza, ewolucja, znaczenie*. To osiągnięcie naukowe stanowi cykl publikacji naukowych powiązanych tematycznie. Jest to osiągnięcie wynikające

z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. Dz. U. 2016 r. poz. 1311).

Na publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego (łącznie 18 publikacji) składają się dwie monografie, sześć artykułów w czasopismach naukowych, dziewięć rozdziałów w pracach zbiorowych oraz jedno *working papers*. Cztery spośród nich zostały opublikowane w języku angielskim. Dobór tych publikacji uważam za bardzo trafny i ściśle związany ze wspólnym tematem badawczym podanym przez habilitantkę jako osiągnięcie naukowe.

Pierwsza z wymienionych publikacji to monografia *Mechanizmy sprawiedliwości okresu przejściowego w stosunkach międzynarodowych: studium przypadku Kosowa*. Opracowanie to ma 211 stron, składa się ze Wstępu, Konkluzji, Bibliografii i czterech rozdziałów. Praca została zrecenzowana przez dwoje wybitnych specjalistów: prof. dr hab. Grażynę Michałowską i prof. dr hab. Teresę Łoś-Nowak. Zasluguje na szczególną uwagę chociażby z tego powodu, że – moim zdaniem - mogłaby być jedyną publikacją przedstawioną jako tytuł osiągnięcia naukowego.

Na Wstęp składa się identyfikacja obszaru i celu badawczego pracy, przegląd literatury - stanu badań nad problematyką sprawiedliwości okresu przejściowego oraz Kosowa, pytania badawcze i hipoteza, metodologia i metody badawcze, a także struktura monografii.

Część kolejna wstępu, a więc identyfikacja obszaru i celu badawczego pracy, zawiera definicję sprawiedliwości okresu przejściowego, rozwój tej koncepcji, wyzwania dla współczesnych stosunków międzynarodowych oraz uzasadnienie wyboru Kosowa jako miejsca prowadzenia badań. Habilitantka wywiązała się z tego zadania bez zarzutu.

Przegląd literatury - stanu badań nad problematyką sprawiedliwości okresu przejściowego oraz Kosowa - to na początku tej części trafne nawiązanie to badań naukowych poświęconych dwóm pierwszym trybunałom karnych ad hoc czyli trybunałowi norymberskiemu i trybunałowi tokijskiemu. Habilitantka wskazała następnie na znaczny rozwój badań związanych ze sprawiedliwością okresu przejściowego, przypadający na przełom lat 80. i 90., podaje ich przyczyny oraz autorów mających szczególne zasługi w tym zakresie, zarówno zagranicznych, jak i polskich. Na tym tle wskazuje na publikacje dotyczące problematyki Kosowa. Zauważa, że badania nad sprawiedliwością okresu przejściowego prowadzone były głównie z perspektywy prawniczej, a nie nauki o stosunkach międzynarodowych i teorii stosunków międzynarodowych.

Część poświęcona pytaniom badawczym i hipotezie zawiera trzy bardzo trafnie sformułowane pytania badawcze, realizowane w kolejnych rozdziałach opracowania. Zawiera również hipotezę badawczą, która jest obszerna i starannie przemyślana.

Metodologia i metody badawcze to część Wstępu, która wskazuje na fakt, że praca łączy indukcyjne podejście badawcze z elementami podejścia dedukcyjnego. Ważnym elementem badań były cztery pobyty studyjne habilitantki, w trakcie których przeprowadziła 24 wywiady z przedstawicielami różnych instytucji krajowych Kosowa, jak i instytucji międzynarodowych związanych z Kosowem, partii politycznych i uczelni wyższych.

Struktura monografii została opisana poprawnie i wystarczająco. Zgodnie z zapowiedzią habilitantki została podporządkowana celowi badawczemu oraz intencji znalezienia odpowiedzi na pytania badawcze i weryfikacji przyjętej hipotezy.

Rozdział pierwszy poświęcony został pojęciu, genezie i ewolucji sprawiedliwości okresu przejściowego. Jeśli chodzi o pojęcie, to habilitantka słusznie zauważa, że problematyka ta pojawiła się w dyskursie naukowym na początku lat dziewięćdziesiątych, gdyż było to związane z konfliktami wewnętrznymi powstałymi po zakończeniu zimnej wojny, a pojęcia tego użyto po raz pierwszy w 1991 r., następnie bardzo trafnie zaprezentowała dyskurs związany z rozumieniem tego pojęcia przez różnych autorów. W ramach kolejnego podrozdziału - Ewolucja koncepcji sprawiedliwości okresu przejściowego – trafnie wskazuje na przesłanki, które spowodowały tę ewolucję. Zalicza do nich słusznie działalność trybunałów wojskowych po II wojnie światowej, konieczność rozliczenia naruszeń praw człowieka przez reżimy niedemokratyczne, od lat siedemdziesiątych po lata dziewięćdziesiąte, zarówno w Europie, jak poza nią oraz wybuchy licznych konfliktów zbrojnych na świecie (w tym kwestia uchodźców) po zakończeniu zimnej wojny. Następnie trafnie wskazuje na ewolucję koncepcji sprawiedliwości okresu przejściowego i na fazy jej rozwoju. Wskazuje też na rolę organizacji międzynarodowych w tym zakresie (w tym ONZ, Unii Europejskiej i Unii Afrykańskiej). Ostatnia część rozdziału dotyczy teoretycznego ujęcia sprawiedliwości okresu przejściowego. W jej ramach habilitantka dokonała bardzo trafnej analizy podejść do tego problemu i wyjaśnienia przyczyn takiego, a nie innego wyboru.

W rozdziale drugim przedstawiono mechanizmy sprawiedliwości okresu przejściowego. Habilitantka bardzo trafnie zaliczyła do nich mechanizmy sądowe, mechanizmy pozasądowe oraz amnestię. Jeśli chodzi o mechanizmy sądowe to wskazała, że w pierwszym etapie były to międzynarodowe trybunały wojskowe po drugiej wojnie światowej, w tym trybunał norymberski i trybunał tokijski. Na etapie drugim stały się nimi międzynarodowe trybunały karne ad hoc, a więc Międzynarodowy Trybunał Karny dla byłej

Jugosławii oraz Międzynarodowy Trybunał Karny dla Rwandy. W trzeciej fazie rozwoju powołano zarówno stały Międzynarodowy Trybunał Karny, jak kolejne trybunały karne ad hoc, ale o charakterze hybrydowym i wskazuje na ich rodzaje. Jeśli chodzi o mechanizmy pozasądowe to trafnie zaliczyła do nich komisje prawdy i pojednania (np. Narodowa Komisja do spraw Zaginięć w Argentynie), reparacje, weryfikacje i lustracje oraz politykę pamięci i problem upamiętniania. Amnestia została uznana przez habilitantkę jako kolejny mechanizm sprawiedliwości okresu przejściowego i jestem w stanie zgodzić się z jej opinią mimo wielu kontrowersji w tym zakresie.

Rozdział trzeci poświęcony został przesłankom i uwarunkowaniom realizacji sprawiedliwości okresu przejściowego w Kosowie. Jego pierwsza część to ujęcie historyczne konfliktu albańsko-serbskiego z uwzględnieniem wszystkich jego determinantów. Kolejna część poświęcona została Kosowu w ramach SFRJ w latach 1945-1991, w tym autonomii Kosowa oraz odebraniu Kosowu autonomii po dojściu do władzy Milosevicia. Kolejna część rozdziału dotyczy rozpadu SFRJ i wojny w Kosowie, ze szczególnym uwzględnieniem interwencji NATO i zakończenia konfliktu oraz zbrodni popełnionych w Kosowie, z bardzo trafnym podziałem na trzy okresy. W części ostatniej poddano analizie nadzór międzynarodowy i niepodległość Kosowa. Wskazano na rolę ONZ w tym zakresie, a także rolę NATO i UE. Oceniono rekonfigurację międzynarodowego nadzoru po ogłoszeniu niepodległości przez Kosowo oraz dialog brukselski między władzami Serbii i Kosowa oraz wyzwania z nim związane.

Celem rozdziału czwartego była analiza mechanizmów sprawiedliwości okresu przejściowego w Kosowie. Habilitantka wyczerpująco wymieniła i szczegółowo opisała wiele instytucji związanych z tym obszarem co wydaje mi się szczególnie cennym osiągnięciem. W pełni zgadzam się, że do tych mechanizmów należy Międzyministerialna Grupa Robocza do spraw Rozliczeń z Przeszłością i Pojednania, Międzynarodowy Trybunał Karny dla byłej Jugosławii, hybrydowe jurysdykcje krajowe, Rządowa Komisja do spraw Osób Zaginionych, polityka pamięci, reformy instytucjonalne i mechanizmy lustracyjne, reparacje dla ofiar, Regionalna Komisja do spraw ustalenia faktów dotyczących zbrodni wojennych i innych poważnych naruszeń praw człowieka oraz Wyspecjalizowane Izby i Biuro Wyspecjalizowanego Prokuratora.

Konkluzje stanowią bardzo trafne odniesienie się do przyjętych założeń. Habilitantka odniosła się do postawionych pytań badawczych, wskazała na czynniki pośrednie i bezpośrednie. Wskazała na rolę i znaczenie społeczności międzynarodowej w procesie implementacji sprawiedliwości okresu przejściowego oraz formy nacisków zewnętrznych na

Kosowo w procesie implementacji. Dokonała analizy trzech etapów tej implementacji i skuteczności konkretnych działań w tych okresach.

Bibliografia liczy 19 stron i składa się z kilku części. Są to: dokumenty i raporty, monografie, artykuły w czasopismach i rozdziały w pracach zbiorowych oraz zasoby internetowe. Bibliografia ta jest bardzo obszerna i zróżnicowana oraz świadczy o doskonałym rozeznaniu habilitantki w omawianej problematyce. Zdecydowana większość pozycji jest w języku angielskim, co wymagało od habilitantki zarówno świetnej znajomości języka specjalistycznego, jak i znacznej ilości czasu przeznaczanego na jej przetłumaczenie i analizę.

Jak już wspomniałam na publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego (łącznie 18 publikacji) składają się dwie monografie, sześć artykułów w czasopismach naukowych, dziewięć rozdziałów w pracach zbiorowych oraz jedno *working papers*. Tak więc poza omówioną powyżej monografią jest to jedna monografia, sześć artykułów w czasopismach naukowych, dziewięć rozdziałów w opracowaniach naukowych i jedno opracowanie internetowe.

Wspomnianą monografią jest publikacja angielskojęzyczna *The Legacy of Crimes and Crises*. Habilitantka była współautorką koncepcji i struktury pracy. Napisała Wstęp oraz opracowywała redakcyjnie część rozdziałów. I co najważniejsze stała się autorką jednego z rozdziałów, który oceniam bardzo wysoko, a Jej wkład w przygotowanie publikacji słusznie oceniła na 60%.

Jeśli chodzi o artykuły w czasopismach naukowych to dotyczyły one tak istotnych zagadnień jak działań *Amnesty International* wobec kryzysu migracyjnego w Europie, roli organizacji regionalnych między innymi w implementacji regulacji prawnych, przyszłości międzynarodowych trybunałów karnych ad hoc związanych ze sprawiedliwością okresu przejściowego. Spośród sześciu artykułów cztery habilitantka napisała samodzielnie, a dwa we współautorstwie ocenionym na 60% i 55%, poza tym przygotowała koncepcje tych opracowań, napisaniu części wprowadzającej, sprecyzowała cele badawcze oraz opracowała wnioski z wywiadów i konkluzje. Dwa z tych artykułów zostały przygotowane w języku angielskim.

W ramach dziewięciu rozdziałów w opracowaniach naukowych (w tym jednego w języku angielskim) habilitantka poruszyła problematykę uchodźców wewnętrznych, w tym w Afryce i w Ameryce Łacińskiej, problemów i konfliktów (międzynarodowych i wewnętrznych) związanych z problemem migracji międzynarodowych, działalności stałego Międzynarodowego Trybunału Karnego oraz trybunałów karnych ad hoc czy skrajnego ubóstwa, głodu i chorób w aspekcie współczesnych wyzwań i zagrożeń. Były one

opublikowane w renomowanych wydawnictwach polskich oraz w jednym wydawnictwie zagranicznym o zasięgu międzynarodowym.

Jedno opracowanie internetowe dotyczy cyfrowego wymiaru współczesnych migracji (33% udziału). Habilitantka współpracowała w zakresie stworzenia raportu, przeprowadzenia i opracowania części wywiadów z respondentami oraz omówienia przebiegu kryzysu migracyjnego i prawa Unii Europejskiej w zakresie ochrony azylantów.

Dr Dorota Heidrich słusznie założyła, że celem naukowym prac, które składają się na cykl, będący podstawą wniosku habilitacyjnego, jest przedstawienie i kompleksowa analiza zjawiska sprawiedliwości okresu przejściowego. Ta właśnie problematyka była przedmiotem Jej badań, których efekty zostały następnie opublikowane w postaci monografii, artykułów naukowych w czasopiśmie, rozdziałów w monografiach i materiale internetowym, zarówno w języku polskim, jak i w języku angielskim.

Habilitantka przyjęła cztery kwestie przedmiotu badawczego w postaci sprawiedliwości okresu przejściowego. Była to geneza i ewolucja idei sprawiedliwości okresu przejściowego, jej stopniowa konceptualizacja i instytucjonalizacja, przesłanki stosowania mechanizmów sprawiedliwości okresu przejściowego oraz znaczenie tych mechanizmów w stosunkach międzynarodowych. Po wnikliwej analizie Jej dorobku naukowego z całym przekonaniem stwierdzam, że przedmiot badawczy został określony i zrealizowany prawidłowo.

Równie trafnie zostały zaprezentowane i zrealizowane cele i trzy pytania badawcze oraz hipoteza badawcza. Nie mam też zastrzeżeń do założeń teoretycznych i metodologicznych cyklu.

Reasumując, bardzo wysoko oceniam osiągnięcie naukowe habilitantki, które ma charakter nowatorski. Powodem tej wysokiej oceny jest właściwa i wyczerpująca konstrukcja przedstawionych prac, właściwie skonstruowane założenia i hipotezy badawcze i odpowiednio wybrane i wykorzystane metody badawcze. Widoczna jest również w opracowaniach świetna znajomość stanu badań w omawianym zakresie oraz własne doświadczenia praktyczne, szczególnie w trakcie pobytów studyjnych. Habilitantka znalazła odpowiedzi na pytania badawcze, zweryfikowała hipotezy badawcze i wniosła znaczny wkład do nauki w zakresie sprawiedliwości okresu przejściowego w stosunkach międzynarodowych. Są to opracowania bardzo wartościowe, zawierające wiele informacji dotąd nie analizowanych, przydatnych zarówno dla nauczycieli akademickich (sama wielokrotnie korzystałam z Jej opracowań w trakcie zajęć z przedmiotu: Prawa człowieka), studentów i

innych osób szczególnie zainteresowanych tą tematyką, np. dla działaczy organizacji pozarządowych i innych instytucji czy pracowników resortu spraw zagranicznych.

II. Ocena innych opublikowanych prac naukowych oraz wskaźników dokonań naukowych

Pierwsze publikacje habilitantki ukazały się jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora. Jest to sześć bardzo interesujących opracowań. Dotyczyły one między innymi międzynarodowej ochrony uchodźców wewnętrznych, problemu uchodźstwa wewnętrznego w Iraku, globalizacji w Narodach Zjednoczonych, stosunków Unii Europejskiej z państwami rozwijającymi się czy z Ameryką Łacińską. Ukazały się np. w Wydawnictwie Uniwersytetu Warszawskiego i w innych uznanych wydawnictwach czy w czasopiśmie „*Stosunki Międzynarodowe-International Relations*”.

Publikacje dr Doroty Heidrich niewchodzące w skład osiągnięcia naukowego są związane z dwoma kierunkami Jej zainteresowań.

Pierwszy z nich to problemy międzynarodowego reżimu ochrony uchodźców oraz polityki imigracyjnej względem uchodźców. Są to po pierwsze dwa bardzo udane artykuły we współautorstwie z J. Nakonieczną-Bartosiewicz poświęcone problemom i wyzwaniom polskiego systemu udzielania ochrony międzynarodowej oraz współczesnym wyzwaniom w zakresie ochrony uchodźców w Unii Europejskiej. Habilitantka słusznie zwraca uwagę na kontekst krajowy (różnych państw, a nie tylko Polski) udzielania ochrony, jak i kontekst związany z możliwościami organizacji międzynarodowych, szczególnie Unii Europejskiej. W tej grupie zainteresowań znalazło się także tłumaczenie z oryginału opracowania S.D.Krasnera dotyczącego strukturalnych przyczyn i konsekwencji reżimów. Ten kierunek zainteresowań zaowocował prowadzeniem zajęć dydaktycznych z tego zakresu.

Drugi kierunek zainteresowań to problemy organizacji międzynarodowych. Pierwszą grupę opracowań z tego zakresu stanowią artykuły naukowe i rozdziały w pracach zbiorowych. Jest ich sześć, w tym jeden w języku angielskim, pięć napisanych samodzielnie, a jeden we współautorstwie. Są one bardzo starannie przygotowane i interesująco napisane. Dotyczą tak istotnych zagadnień związanych z funkcjonowaniem organizacji międzynarodowych jak: ich roli w świadczeniu pomocy humanitarnej, kulturowych aspektów powstawania i funkcjonowania organizacji międzynarodowych, wybranych organizacji pozarządowych i ich znaczenia dla ochrony praw człowieka i wielu obszarów w stosunkach międzynarodowych czy Organizacji Narodów Zjednoczonych i jej wyzwań w procesie

globalizacji. Kolejna grupa to trzy prace opublikowane w formacie elektronicznym. Również i ten obszar zainteresowań zaowocował prowadzeniem zajęć dydaktycznych.

Warto zauważyć, że opublikowane prace naukowe można podzielić na cztery grupy. Pierwsza z nich to dwa artykuły w czasopiśmie naukowym takich jak „*Stosunki Międzynarodowe-International Relations*” oraz „*Spółeczeństwo i Polityka*”. Jeden z nich przygotowany był we współautorstwie ocenianym na 45%, a drugi samodzielnie.

Druga z nich to rozdziały w pracach zbiorowych, których autorka opublikowała siedem (jeden z nich zarówno w języku polskim, jak i w języku angielskim), z czego większość została przygotowana samodzielnie, a tylko dwa we współautorstwie, ocenianym na 55% i 50%.

Trzecia grupa to trzy prace opublikowane w formacie elektronicznym, które mają charakter ekspertyz. Dotyczyły one wpływu międzynarodowej debaty na temat rozwoju na kształtowanie przez Polskę strategii wieloletniej, znaczenia Wspólnej Strategii Afryki i UE dla stosunków UE z Afryką oraz roli UE w realizacji Milenijnych Celów Rozwoju.

Do ostatniej grupy zaliczyć można inne publikacje, w tym recenzje i sprawozdania. Jest to recenzja opracowania M. Górczyńskiej dotyczącego Stanów Zjednoczonych Ameryki wobec Międzynarodowego Trybunału Karnego oraz sprawozdanie z konferencji poświęconej bezpieczeństwu i demokracji na Bliskim Wschodzie w kontekście Euro-Amerykańskiej Platformy Współpracy. Obie te publikacje zostały zamieszczone w czasopiśmie „*Stosunki Międzynarodowe – International Relations*”.

Jeśli chodzi o wskaźniki dokonań naukowych to są to:

- liczba cytowań publikacji według bazy *Google Scholar Citations* - wynosi 11
- *Indeks Hirscha* według bazy Google Scholar: h-index - wynosi 2

Tak więc habilitantka znalazła się w dwóch grupach wskaźników, co jest - moim zdaniem - wystarczające.

Bardzo wysoko oceniam zaangażowanie dr Doroty Heidrich w kierowanie międzynarodowymi i krajowymi projektami badawczymi oraz udział w tych projektach, zarówno ze względu na ich ilość, jak i znaczne zaangażowanie habilitantki.

Po pierwsze były to projekty badawcze i granty finansowane ze środków zagranicznych. Wielki mój podziw budzi zaangażowanie habilitantki w pięć projektów międzynarodowych o różnorodnej tematyce. Jej rola w tych projektach była bardzo zróżnicowana. Była w nich uczestniczką grantu, współautorem projektu, kierownikiem grantu, autorem monografii, prowadzącym badania czy współuczestnikiem konferencji.

Jeśli chodzi o projekty badawcze i granty finansowane ze środków krajowych, to również udział w nich habilitantki oceniam bardzo wysoko. Jest to pięć interesujących projektów o zróżnicowanej tematyce we współpracy z instytucjami zagranicznymi. Do Jej zadań należała między innymi weryfikacja metod badawczych związanych ze zjawiskiem migracji, charakterystyka uwarunkowań odpowiedzialności za ochronę migrantów, odpowiedzialności za zbrodnie wojenne, zadań Unii Europejskiej w zakresie kryzysu migracyjnego itp. Efektem udziału habilitantki w tych projektach były przede wszystkim wystąpienia na konferencjach oraz przygotowanie licznych publikacji.

Istotne znaczenie dla rozwoju naukowego dr Doroty Heidrich miały staże w zagranicznych ośrodkach naukowych lub akademickich. Miały one miejsce w latach 2017 - 2019 na Uniwersytecie w Bochum, *Sichuan University* (w dwóch jego jednostkach organizacyjnych), na Uniwersytecie w Heidelbergu i na Uniwersytecie w Oxfordzie. Były to różne formy uczestnictwa, w tym krótkie pobyty studyjne, pobyty coroczne czy zatrudnienie na stanowisku *visiting profesor*.

Co się tyczy wygłoszenia przez habilitantkę referatów na międzynarodowych i krajowych konferencjach tematycznych (oraz organizacji konferencji) to były one bardzo liczne w obu grupach i oceniam je bardzo wysoko.

Jeśli chodzi o wybrane konferencje i seminaria naukowe o zasięgu międzynarodowym to miały one miejsce w latach 2005-2018. W grupie referatów i udziałów (w tym bycia moderatorem) w dyskusjach znalazło się kilkanaście referatów wygłoszonych w języku angielskim. Dotyczyły one zróżnicowanych problemów, takich jak: sprawiedliwość okresu przejściowego (w tym w Azji), akcje humanitarne i związane z tym problemy, migracje międzynarodowe, w tym migracje uchodźców, polityki migracyjne organizacji międzynarodowych, działalność trybunałów karnych itp. Były one wygłaszane na uczelniach zagranicznych i w innych placówkach, takich jak: *Sichuan University, University of Oxford, University of Heidelberg, Dublin City University* itp.

Grupa wybranych konferencji i seminariów naukowych o zasięgu krajowym to osiem przedsięwzięć, w tym referatów, wygłoszonych w języku polskim i w języku angielskim. Miały one miejsce w różnych ośrodkach krajowych, takich jak Uniwersytet Warszawski czy Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. Dotyczyły one takich zróżnicowanych zagadnień jak: polityki migracyjne państw i organizacji międzynarodowych czy międzynarodowe sądownictwo karne.

Do jeszcze innych form aktywności naukowych habilitantki można zaliczyć między innymi udział w pięciu komitetach organizacyjnych międzynarodowych i krajowych

konferencji naukowych (w latach 2005–2014). Ponadto jest to udział w konsorcjach i sieciach badawczych (*Academic Committee for Polish*), udział w komitetach redakcyjnych oraz radach naukowych czasopism i serii wydawniczych, członkostwo w międzynarodowych i krajowych organizacjach oraz towarzystwach naukowych, recenzowanie publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych oraz ekspertyza przygotowana na zlecenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Wszystkie te osiągnięcia – po wnikliwej analizie - oceniam bardzo pozytywnie.

Tak więc analizując inne opublikowane prace naukowe oraz wygłoszone referaty oceniam je bardzo wysoko. Była to tematyka bardzo zróżnicowana, oparta na założeniach badawczych konsekwentnie realizowanych przez habilitantkę we wszystkich opracowaniach. Stanowią one znaczący wkład do badań nie tylko nad sprawiedliwością okresu przejściowego, ale także innymi zagadnieniami bezpośrednio związanymi z tą problematyką i szeroko pojętą ochroną praw człowieka.

III. Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego i organizacyjnego oraz współpracy międzynarodowej

Jeśli chodzi o dorobek dydaktyczny habilitantki to prowadziła ona liczne i zróżnicowane zajęcia w języku polskim, jak i języku angielskim. Jeśli chodzi o te pierwsze to były to zajęcia zarówno na studiach pierwszego stopnia (Prawo międzynarodowe publiczne, Organizacje międzynarodowe), studiach drugiego stopnia (Organizacje pozarządowe), jak i podyplomowych (Organizacje pozarządowe jako dawcy pomocy humanitarnej, Kodeksy i koordynacja pomocy humanitarnej, Biorecy pomocy humanitarnej). W języku angielskim prowadzone były zajęcia na studiach pierwszego stopnia, studiach II stopnia, zajęciach dla studentów programu Erasmus oraz w Polskim Instytucie Dyplomacji. Dotyczyły one takich dziedzin jak prawo międzynarodowe publiczne, organizacje międzynarodowe, ochrona humanitarna, organizacje pozarządowe czy migracje międzynarodowe. Były to też kursy angielskojęzyczne prowadzone w Chinach, w Kosowie i niemieckim Bochum. Dotyczyły one takich zagadnień jak: organizacje międzynarodowe, kryzys migracyjny w Europie, prawo międzynarodowe publiczne, przestępstwa międzynarodowe i sprawiedliwość okresu przejściowego itp.

Do kolejnych elementów dorobku dydaktycznego dr Doroty Heidrich zaliczyć należy 75 wypromowanych licencjatów oraz 18 wypromowanych magistrantów. Sprawowała również opiekę nad studenckimi kołami naukowymi i w bardzo aktywny sposób organizowała

ich zróżnicowaną aktywność, opiekowała się grantem jednego ze studentów i prowadziła współpracę międzynarodową w zakresie dwóch projektów w zakresie dydaktyki.

Dr Dorota Heidrich ma na swoim koncie jedną nagrodę krajową. Jest to Nagroda Indywidualna III stopnia Rektora Uniwersytetu Warszawskiego za działalność dydaktyczną z 2018 r.

Co się tyczy dorobku popularyzatorskiego to habilitantka koordynowała i organizowała wydarzenia o charakterze naukowym i popularyzującym naukę podczas corocznych edycji Międzynarodowego Festiwalu Filmów Dokumentalnych HumanDOC „Globalny rozwój w kinie”. Działo się to we współpracy z Fundacją HumanDOC, Ministerstwem Spraw Zagranicznych i Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W ramach ponad ośmiu lat współpracy zorganizowała dziewięć konferencji i paneli dyskusyjnych. Kilkakrotnie występowała również w charakterze eksperta w polskich mediach. Jej wystąpienia dotyczyły między innymi zbrodni w Kosowie, rozróżnienia migrantów i uchodźców czy polityki Unii Europejskiej na rzecz uchodźców.

Jeśli chodzi o dorobek organizacyjny to dr Dorota Heidrich od 2016 r. była zastępcą dyrektora Instytutu Stosunków Międzynarodowych UW do spraw dydaktycznych. W związku z pełnioną funkcją została członkiem Komisji Dydaktycznej Wydziału, zorganizowała też Zespół do spraw dydaktyki i jakości kształcenia, któremu przewodniczyła. Pełniła obowiązki kierownika dwóch programów międzynarodowych. Była też odpowiedzialna za reformę programu kierunków studiów, łącznie dostosowała i zreformowała siedem kierunków studiów.

Co się tyczy współpracy międzynarodowej to była ona wszechobecna w Jej karierze zawodowej. Związana ona była zarówno z wyjazdami zagranicznymi i projektami badawczymi, jak i z działalnością w Polsce na rzecz studentów zagranicznych i innych podmiotów.

Jeśli chodzi o wyjazdy zagraniczne i realizowane projekty badawcze to na uwagę zasługują głównie:

- pięć międzynarodowych projektów badawczych i grantów finansowanych ze środków zagranicznych oraz pięć projektów finansowanych ze środków krajowych, związanych w większym lub mniejszym stopniu z tematyką międzynarodową
- sześć staży w zagranicznych ośrodkach naukowych lub akademickich
- pięć wyjazdów do europejskich ośrodków akademickich w latach 2012-2019 w ramach międzyinstytucjonalnej wymiany nauczycieli akademickich w ramach Programu Erasmus+ „Mobilność Edukacyjna”

- kursy prowadzone w zagranicznych jednostkach akademickich w Chinach, w Kosowie i w Bochum

Jeśli chodzi o działalność habilitantki na rzecz studentów i innych podmiotów zagranicznych w Polsce to na uwagę zasługuje przede wszystkim:

- współorganizacja czterech międzynarodowych konferencji międzynarodowych oraz udział w Komitecie organizacyjnym konferencji krajowej, ale związanej z problematyką międzynarodową (działalność ONZ)

- wygłaszanie referatów w języku angielskim na międzynarodowych konferencjach i seminariach naukowych, było to kilkanaście konferencji i seminariów o zasięgu międzynarodowym oraz jedna konferencja angielskojęzyczna o zasięgu krajowym

- bycie członkiem *Academic Committee for Polish, Central and Eastern European Studies, Sichuan University, Chengdu, Chiny*

- udział w radach naukowych czasopism zagranicznych (np. *Calcuta Historical Journal*) i serii wydawniczych (np. w ramach *Springer Verlag, Heidelberg*)

- popularyzacja polskiej wiedzy naukowej w artykułach obcojęzycznych

- bycie członkiem międzynarodowych organizacji i towarzystw naukowych (np. *European International Studies Association*) oraz polskich organizacji, w ramach których związana była ze współpracą międzynarodową, w tym było to przewodnictwo Sekcji Migracji i Problemów Etnicznych w ramach Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych

- recenzowanie publikacji w czasopismach międzynarodowych (np. „*Calcuta Historical Journal*”) oraz publikacji o tematyce międzynarodowej w znaczących czasopismach polskich, takich jak „*Stosunki Międzynarodowe-International Relations*”

- przygotowanie ekspertyzy dla Ministra Spraw Zagranicznych (2011) dotyczącej bezpieczeństwa ludzi i odpowiedzialności za ich ochronę

- bycie głównym specjalistą do spraw międzynarodowych w charakterze doradcy politycznego Komisji Spraw Zagranicznych Sejmu RP (2011-2015)

- prowadzenie licznych i zróżnicowanych przedmiotów w języku angielskim dla studentów angielskojęzycznych na studiach w Uniwersytecie Warszawskim

- opieka nad studentami zagranicznymi w ramach studenckich kół naukowych, w tym *ISM Model United Nations Club* oraz *Studenckie Koło Naukowe Spraw Zagranicznych*

- bycie członkiem zespołu UW do spraw współpracy dydaktycznej z *Sichuan University* w Chengdu w Chinach

- pełnienie funkcji Pełnomocnika Dziekana do spraw studiów realizowanych z *University for Business and Technology (UBT)*

- bycie kierownikiem (V-IX 2017 r.) anglojęzycznych studiów licencjackich i magisterskich w zakresie stosunków międzynarodowych dla studentów zagranicznych

Oceniając dorobek dydaktyczny, popularyzatorski i organizacyjny oraz współpracę międzynarodową habilitantki również uznaję go za imponujący i wartościowy. W znacznym zakresie był to również dorobek o charakterze międzynarodowym.

IV. Opinia końcowa

Analizując osiągnięcie naukowe, aktywność naukową, dorobek dydaktyczny, dorobek popularyzatorski, dorobek organizacyjny i współpracę międzynarodową dr Doroty Heidrich stwierdzam co następuje.

1/ Jeśli chodzi o odpowiedź na pytanie czy dorobek naukowy, w tym osiągnięcie naukowe, mają charakter politologiczny i mieszczą się w dyscyplinie nauki o polityce i administracji to:

- habilitantka badała przede wszystkim kwestię sprawiedliwości okresu przejściowego w kontekście jej genezy, ewolucji i znaczenia. Wyniki tych badań, a postaci publikacji, stały się podstawą do oceny osiągnięcia naukowego habilitantki.

- ponadto prowadziła badania naukowe, poza osiągnięciem naukowym, także w innych obszarach, w tym były to: problemy międzynarodowego reżimu ochrony uchodźców oraz polityki imigracyjnej względem uchodźców, a także problemy organizacji międzynarodowych.

W związku z tym uważam, że dorobek naukowy, w tym osiągnięcie naukowe, mają charakter politologiczny i mieszczą się w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

2/ Jeśli chodzi o odpowiedź na pytanie czy osiągnięcia naukowe, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowią znaczny wkład Autora w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji, to:

- w sensie merytorycznym należy uznać, że habilitantka ma duży dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (2004 r.) obejmując 18 pozycji w ramach osiągnięcia naukowego (w tym cztery w języku angielskim) oraz 14 pozycji niewchodzących w skład osiągnięcia naukowego (w tym jednego w języku angielskim) i innych opracowań. Zarówno główne osiągnięcie naukowe, jak i publikacje nie wchodzące w skład głównego osiągnięcia naukowego oceniam bardzo wysoko, są to bowiem opracowania świadczące o dużym doświadczeniu badawczym habilitantki. Opracowania te wnoszą nowe treści do nauki, ale też rozwijają dotychczasowe badania naukowe. Ponadto habilitantka prezentowała wyniki swoich

badani podczas konferencji naukowych oraz w trakcie zajęć ze studentami polskimi i zagranicznymi.

- w sensie metodologicznym należy podkreślić, że dr Dorota Heidrich trafnie wykorzystuje metody naukowe funkcjonujące w ramach nauk o polityce i w sposób właściwy przystosowuje je do swoich potrzeb badawczych, charakterystycznych dla badacza stosunków międzynarodowych jako subdyscypliny nauk o polityce. Metody te są zróżnicowane i należy do nich między innymi analiza aktów prawnych, analiza literatury przedmiotu, analiza prawno-porównawcza, analiza prawno-empiryczna, analiza historyczna, analiza dyskursu oraz studium przypadku. Za szczególnie cenną metodę w Jej przypadku uważam obserwację uczestniczącą oraz technikę wywiadu zastosowaną w czasie pobytów studyjnych. Wykorzystuje odpowiednie pojęcia naukowe, które precyzuje w każdym opracowaniu. W sposób właściwy formułuje założenia i hipotezy badawcze badań naukowych, które poddaje weryfikacji w ramach swoich publikacji.

- co się tyczy wykorzystania źródeł przez habilitantkę to są one moim zdaniem całkowicie wystarczające. Każde opracowanie wskazuje na liczną wykorzystaną przez autorkę bibliografię, w tym literaturę, akty prawne i adresy internetowe. Jeśli chodzi o literaturę to są to zarówno publikacje w języku polskim, jak i liczne publikacje w językach obcych. Co do wykorzystanych aktów prawnych to są to przede wszystkim liczne akty prawa międzynarodowego związane ze sprawiedliwością okresu przejściowego i ochroną praw człowieka, ale także akty prawa wewnętrznego (np. Kosowa) oraz raporty organizacji międzynarodowych.

- internacjonalizacja dorobku była dokonywana na wiele sposobów. Zaliczyć do nich można publikacje wyników badań w języku angielskim, organizację konferencji międzynarodowych i wygłaszanie na nich referatów, współpracę z organizacjami międzynarodowymi mającymi ścisły związek z ochroną praw człowieka, wizyty w miejscach naruszeń praw człowieka czy współpracę ze studentami zagranicznymi.

3/ Jeśli chodzi o odpowiedź na pytanie czy habilitantka wykazuje się istotną aktywnością naukową, a której mowa w art. 16. ust. 1 ustawy, to:

- głównym osiągnięciem naukowym habilitantki jest cykl 18 publikacji zatytułowanych *Sprawiedliwość okresu przejściowego w stosunkach międzynarodowych – geneza, ewolucja, znaczenie*, ocenione przeze mnie szczegółowo we wcześniejszej części opracowania

- habilitantka opublikowała ponadto kilkanaście innych pozycji naukowych, w tym także w języku angielskim, również szczegółowo ocenionych przeze mnie we wcześniejszej części opracowania

- habilitantka organizowała konferencje międzynarodowe, na których wygłaszała referaty, głównie w języku angielskim, będące odzwierciedleniem jej działalności naukowej
- kierowała i brała udział w pięciu grantach międzynarodowych i międzynarodowych projektach badawczych i licznych projektach krajowych
- uzyskała liczbę 11 cytowań według bazy *Google Scholar Citation* oraz 2 cytowań według bazy *Google Scholar: h-index*
- dorobek dydaktyczny habilitantki ściśle korespondował z licznymi i zróżnicowanymi prowadzonymi badaniami naukowym związanymi z ochroną praw człowieka i analizy sprawiedliwości okresu przejściowego
- opracowywała autorskie programy z wielu przedmiotów związanych z Jej działalnością naukową (w Polsce i za granicą), prowadziła seminaria licencjackie i magisterskie i uczestniczyła w obronach prac magisterskich i licencjackich, sprawowała opiekę nad studenckimi kołami naukowymi
- również działalność organizatorska korespondowała z prowadzonymi badaniami. Przykładem może być zaangażowanie w działalność jako wicedyrektora w Instytucie Stosunków Międzynarodowych UW do spraw dydaktycznych
- nie ulega wątpliwości, że dr Dorota Heidrich będzie, po awansie naukowym, mogła spełniać rolę autorytetu naukowego dla mniej doświadczonych pracowników naukowych oraz dla studentów. Świadczy o tym jej rozległa wiedza naukowa, prezentowana zarówno w opracowaniach naukowych, jak i podczas zajęć ze studentami oraz w czasie konferencji naukowych.

Ocenił przeze mnie pozytywnie osiągnięcie naukowe oraz aktywność naukową (a także dorobek dydaktyczny, popularyzatorski, organizacyjny i współpraca międzynarodowa) dr Doroty Heidrich, przewidziane w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, upoważniają mnie do wyrażenia pozytywnej opinii w sprawie nadania Jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

Prof. dr hab. Izabela Malinowska